

Jacek Janusz Mrozek

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Filia w Ełku

ORCID: 0000-0002-7260-3308

Prawo do informacji w Polsce

Wprowadzenie

Od czasów demokracji starożytnej Grecji trwa dyskusja, w jakim stopniu i w jaki sposób państwo – jego władza sprawowana w imieniu i na rzecz obywateli – musi się rozliczać przed swoim suwerenem, czyli ludem lub narodem. Zakres rozliczania się i gwarancje ustrojowe kontroli, ograniczania czy hamowania władzy były i są przedmiotem rozważań doktryn polityczno-prawnych na równi z wykształceniem się teorii i przedmiotu wolności oraz praw człowieka i obywatela, które stanowią drugą równorzedną przesłankę dla uzasadnienia odrębnego prawa do uzyskiwania informacji o sprawach publicznych, w tym o sposobie sprawowania rządów, jego kosztach, majątku publicznym i dokumentach publicznych¹. Z czasem narządzeniem sprawowania władzy i jednym z najistotniejszych jej aspektów stała się informacja².

Aktualnie, niezależnie od tego, czy w konstytucjach poszczególnych krajów stanowi się wprost prawo do informacji (żądanie wyjaśnień i informacji od funkcjonariuszy publicznych), w większości krajów Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz we wszystkich państwach Unii Europejskiej (UE), obowiązują regulacje ustawowe w zakresie udostępniania informacji przez władze publiczne³.

Unormowania międzynarodowe

Prawo do informacji zostało uznane za jedno z praw człowieka w regulacjach prawa międzynarodowego znacznie wcześniej, niż zostało to skonkretyzowane w ustawodawstwach wewnętrznych państw demokratycznych. Taka sytuacja sta-

¹ J. Stefanowicz, *Idee leżące u podstaw prawa dostępu do informacji publicznej*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001, s. 7.

² A. Obłuski, *Wdrożenie rozwiązań dotyczących dostępu do informacji publicznej. Aspekty praktyczne*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001, s. 117.

³ J. Stefanowicz, *Idee leżące u podstaw...*, op. cit., s. 13.

nowi doskonały przykład na wpływ, jaki wywiera prawo międzynarodowe na treści porządku prawnego poszczególnych państw⁴.

Pierwszym aktem międzynarodowym regulującym prawo do informacji była Powszechna Deklaracja Praw Człowieka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) w dniu 10 grudnia 1948 roku. Deklaracja ta zawiera miarodajny katalog praw człowieka i stała się fundamentalnym elementem międzynarodowego prawa zwyczajowego oraz wiąże wszystkie państwa, nie tylko członków ONZ⁵. Sama deklaracja w odniesieniu do interesującej nas materii zawiera się w art. 19, który głosi, iż „każdy człowiek ma prawo do wolności opinii i wyrażania jej, prawo to obejmuje swobodę posiadania niezależnej opinii, poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów wszelkimi środkami, bez względu na granice”.

Kolejnym aktem jest Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, nazywana Europejską Konwencją Praw Człowieka, uchwalona przez Radę Europy w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 roku⁶. Art. 10 tej konwencji stanowi: „Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe”. Na podstawie art. 35 konwencji, Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPCz) może rozpatrywać skargi, lecz dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem wewnętrznym⁷.

Następnym aktem jest Dokument Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie odbywającej się w Helsinkach i podpisanym w dniu 1 sierpnia 1975 roku. W jego treści zawarto reguły współpracy w dziedzinie informacji: „sprzyjanie wzrostowi i współpracy między organami masowej informacji, zachęcanie do spotkań i kontaktów, życzliwe odnoszenie się do zawierania porozumień, wymiany doświadczeń i poglądów”⁸.

Późniejszym aktem jest Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, który wszedł w życie 18 czerwca 1977 r.⁹ W art. 19 tego dokumentu zosta-

⁴ Zob. T. Aleksandrowicz, *Komentarz do ustawy o dostępie do informacji publicznej*, Warszawa 2002.

⁵ A. Michalska, *Podstawowe prawa człowieka w prawie wewnętrznym a Pakty Człowieka*, Warszawa 1976, s. 176.

⁶ *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 roku* (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

⁷ A. Redelbach, *Prawa naturalne, prawa człowieka, wymiar sprawiedliwości. Polacy wobec Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, Toruń 2000, s. 258.

⁸ K. Skubiszewski, *Akt Końcowy KBWE w świetle prawa międzynarodowego*, „Państwo i Prawo” 1976 nr 12, s. 7.

⁹ *Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 roku* (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

ło określone „prawo każdego człowieka do swobodnego wyrażania opinii, które obejmuje swobodę poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania wszelkich informacji i poglądów, bez względu na granice państwowe, ustnie, pismem lub drukiem, w postaci dzieła sztuki bądź w jakikolwiek inny sposób według własnego wyboru”¹⁰. Państwa strony tego paktu zobowiązały się do stosowania zawartych w nim praw i wolności w stosunku do każdej osoby znajdującej się pod jurysdykcją danego państwa, a więc nie tylko w stosunku do swoich obywateli¹¹.

Nie bez znaczenia są także inne rekomendacje, rezolucje, uchwały i decyzje Rady Europy. W tym zakresie wysuwa się na czoło Rekomendacja Rady Europy z 1981 roku, określająca zasady udzielania informacji znajdujących się w posiadaniu władz publicznych (m.in. niedopuszczalność domagania się uzasadnionego interesu prawnego osoby zwracającej się o informację, przysługiwanie prawa do informacji na zasadzie równości, obowiązek uzasadniania odmowy udzielenia informacji czy odmowa udzielenia informacji jedynie w przypadkach koniecznych w społeczeństwie demokratycznym z powodów określonych ustawami)¹².

Szczególną rolę w formowaniu prawa do informacji odegrały również dokumenty kształtujące prawo do ochrony danych osobowych, w tym podstawowe dla społeczności międzynarodowej akty normatywne: *Konwencja na 108 Rady Europy z 1981 roku o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych*¹³, jak i *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z dnia 24 października 1995 roku dotycząca ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz wolnego przepływu danych*, uchylona przez *Rozporządzenie Parlamentu i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych*¹⁴ oraz *uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*.

Ostatnim z dokumentów, który porusza w bardzo szerokim aspekcie funkcjonowanie administracji publicznej, a w szczególności jakość wykonywania nałożonych na nią zadań, jest Europejski Kodeks Dobrej Administracji uchwalony przez Parlament Europejski w dniu 6 września 2001 roku. Kodeks ten nie ma mocy bezwzględnie obowiązującej, gdyż jego postanowienia mają jedynie charakter za-

¹⁰ J. Symonides, *Międzynarodowa ochrona praw człowieka*, Warszawa 1977, s. 56-57.

¹¹ A. Michalska, *Interpretacja Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Społeczny” 1986 nr 2, s. 27.

¹² E. Kulesza, *Prawo obywateli do informacji o działalności podmiotów publicznych*, [w:] *Wolności i prawa jednostki oraz ich ochrona w praktyce*, red. L. Wiśniewski, Warszawa 2006, s. 179.

¹³ *Konwencja nr 108 Rady Europy z dnia 28 stycznia 1981 roku o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych* (Dz.U. z 2003 r. Nr 3, poz. 25 z późn. zm.).

¹⁴ *Rozporządzenie Parlamentu i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE* (Dz.U.UE.L.2016.119.1).

leceń. Do umożliwienia dostępu do publicznych dokumentów odnosi się art. 23 tego kodeksu. W tym zakresie, jeżeli do urzędnika trafi wniosek, powinien on być rozpatrzony zgodnie z uregulowaniami przyjętymi przez instytucję i ogólnymi zasadami. Z kolei art. 22 dotyczy udostępniania informacji osobom bezpośrednio zainteresowanym daną sprawą. Wskazuje jak ma zachować się urzędnik, jeżeli okaże się niewłaściwy w danej sprawie lub też udostępnienie żądanej informacji nie może nastąpić ze względu na jej poufny charakter¹⁵.

Przez długi czas kwestia umiejscowienia umów międzynarodowych w polskim systemie źródeł prawa była nieuregulowana. Konstytucja z okresu PRL nie zawierała żadnych norm prawnych, które określałyby uytuowanie prawa międzynarodowego, w szczególności ratyfikowanych norm traktatowych, w wewnętrznym porządku prawnym. W zasadzie przez cały okres PRL sądy odmawiały stosowania norm międzynarodowych w sprawach indywidualnych, dosłownie interpretując postanowienia art. 62 ówczesnej konstytucji stanowiącego, że sędziowie podlegają ustawom, wyciągając z tego wniosek, że nie może tu być miejsca na branie pod uwagę prawa międzynarodowego jako podstawy do orzekania¹⁶. Taka sama sytuacja miała miejsce, jeśli chodzi o rozpatrywanie indywidualnych spraw obywateli – administracja stosowała wyłącznie normy prawa wewnętrznego¹⁷.

Postanowienia konstytucyjne

Nie sposób zaprzeczyć tezie, że konstytucje państw byłego obozu socjalistycznego czerpią inspirację z prawa międzynarodowego, a zwłaszcza z Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, co jest szczególnie widoczne w sferze praw podstawowych i politycznych¹⁸.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku nawiązuje więc do globalnej tendencji konstytucjonalizacji prawa do informacji. Staje się ono znakiem rozpoznawczym wielu współczesnych konstytucji, zwłaszcza w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, dla których prawo do informacji oznacza oparcie stosunków jednostka – państwo na zgoła odmiennym modelu. W państwach realnego socjalizmu aparat państwowy decydował nie tylko o swobodzie rozpowszechniania informacji, ale reglamentował też wiedzę o własnej działalności¹⁹.

¹⁵ J. Świątkiewicz, *Europejski Kodeks Dobrej Administracji. Komentarz o zastosowaniu kodeksu w warunkach polskich procedur administracyjnych*, Warszawa 2002, s. 10.

¹⁶ B. Banaszak, *Konstytucja RP a prawo międzynarodowe*, [w:] *Konstytucja i władza we współczesnym świecie. Doktryna – prawo – praktyka*, Warszawa 2002, s. 358.

¹⁷ E. Łętowska, *Po co ludziom konstytucja?*, Warszawa 1994, s. 32.

¹⁸ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2004, s. 110.

¹⁹ E. Kulesza, *Prawo obywateli do informacji o działalności podmiotów publicznych*, [w:] *Wolności i prawa jednostki oraz ich gwarancje w praktyce*, red. L. Wiśniewski, Warszawa 2006, s. 191.

W kolektywistycznej koncepcji porządku społecznego nie mieściła się możliwość poddania władzy publicznej kontroli jednostki, bo za taką należy przecież uznać możliwość domagania się informacji o działalności państwa²⁰.

Po zmianie ustroju państwa, prawo do informacji włączono do polskiego systemu prawnego, co utożsamia się w piśmiennictwie z uznaniem międzynarodowych standardów praw człowieka.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 *Konstytucji* „obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publicznej”, a ponadto „o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa”. W ustępie drugim tego artykułu prawodawca dodał, że „prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu”. Ustęp 3 analizowanego artykułu dotyczy przesłanek ograniczenia tego prawa, do których należy „określona w ustawach ochrona wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochrona porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa”, natomiast ustęp 4 podejmuje aspekty proceduralne i jest wyrazem autonomii regulaminowej parlamentu²¹, któremu pozostawiono do samodzielnego ustalenia tryb udzielania informacji (regulamin Sejmu²² i regulamin Senatu²³).

Artykuł 61 ust. 1 *Konstytucji* posługuje się kryterium obywatelstwa dla oznaczenia podmiotów uprawnionych do otrzymania informacji. Stanowi to potwierdzenie politycznego charakteru uprawnienia, które – co do zasady – wiązane jest zawsze z obywatelami danego państwa. Sugeruje to zawężenie zakresu podmiotowego w stosunku do pozostałych praw podmiotowych zredagowanych z użyciem pojęcia „każdy”²⁴.

Rozpatrywanie tego zagadnienia w aspekcie czysto językowym, a także w odezwaniu od praktyki może prowadzić jednak do mylących wniosków. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 października 1992 roku²⁵ rozważał zagadnie-

²⁰ M. Bernaczyk, *Obowiązek bezwnioskowego udostępniania informacji publicznej*, Warszawa 2008, s. 24.

²¹ Art. 61 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku* (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

²² *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku w sprawie Regulaminu Sejmu* (M.P. z 2021 r., poz. 483 z późn. zm.).

²³ *Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku w sprawie Regulaminu Senatu* (M.P. z 2018 r., poz. 846 z późn. zm.).

²⁴ J. Trzeciński, *Zakres podmiotowy i podstawa skargi kasacyjnej*, [w:] *Skarga konstytucyjna*, red. J. Trzeciński, Warszawa 2000, s. 47-48.

²⁵ *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 października 1992 roku* (sygn. akt K.1/92), „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego” 1992 nr 2, poz. 23.

nie, czy zaskarżone przepisy ustawy z dnia 29 marca 1963 roku o cudzoziemcach mogą być oceniane z punktu widzenia zachowania ich zgodności z przepisami *Konstytucji*, tak samo jak gdyby dotyczyły obywateli państwa polskiego. Trybunał uznał, że „w państwie demokratycznym konstytucyjne przepisy dotyczące praw obywatelskich, z wyjątkiem pewnych praw o czysto politycznym charakterze, jak np. prawo wyborcze, dotyczą również cudzoziemców” i podzielił pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich, iż „w szczególności określone w *Konstytucji* gwarancje poszanowania wolności osobistych odnosić należy do cudzoziemców”. Pod rządami *Konstytucji* nie sposób kwestionować „politycznego charakteru art. 61, ale trzeba dostrzegać widoczną ewolucję pojmowania podmiotowego zakresu konstytucyjnych praw politycznych przez doktrynę i orzecznictwo. W doktrynie podkreślono zróżnicowanie terminologiczne na „obywatela” oraz „obywatela polskiego”, zaś w art. 61 *Konstytucji* zrezygnowano z przymiotnika „polski”²⁶.

Prawo do informacji z art. 61 *Konstytucji* jest czasami niesłusznie utożsamiane z „wolnością wyrażania swoich poglądów” oraz „pozyskiwania i rozpowszechniania informacji” (art. 54 *Konstytucji*). Przyczynę takiego stanu rzeczy można upatrywać w odwołaniach do nomenklatury obcych porządków prawnych, ponieważ w krajach anglosaskich korzysta się z określenia *freedom of information* dla nazwania prawa dostępu do informacji, co w dosłownym tłumaczeniu oznaczałoby „wolność informacji” lub „swoboda informacji”, podczas gdy swym zakresem znaczeniowym odpowiada to polskiemu sformułowaniu „Prawo do informacji”. Korzystanie ze sformułowania „wolność informacji” bez bliższego określenia zawiera w sobie mylącą sugestię, że mamy do czynienia z prawem negatywnym (analogicznym do art. 54 *Konstytucji*), które zobowiązuje władzę publiczną do powstrzymywania się od ingerencji w działalność jednostki²⁷. To już samo w sobie ujawnia pewną sprzeczność z istotą zapewnienia dostępu do informacji, która narzuca aktywną, świadczącą postawę władzy publicznej²⁸.

Pomiędzy art. 54 a art. 61 *Konstytucji* nie istnieje jakakolwiek hierarchia, ale w określonych przypadkach skorzystanie z wolności ujętej w art. 54 ust. 1 musi być poprzedzone realizacją prawa do informacji z art. 61. Zagadnienia te pozostają ze sobą w związku, jednak jako prawa podmiotowe zachowują względem siebie odrębność, co potwierdza sposób ich ujęcia w orzecznictwie sądowym²⁹. Mimo to, w polskiej literaturze można zetknąć się z krytyką podziału zagadnień objętych art. 54 i 61 *Konstytucji*. Jeśli stosować tu kryterium pozyskiwanego dobra, jakim jest informacja, to głosy krytyczne wydają się uzasadnione, jednakże sama cyrkulacja

²⁶ M. Bernaczyk, *Obowiązek bezwziostkowego udostępniania...*, op. cit, s. 47.

²⁷ B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2017, s. 449.

²⁸ M. Bernaczyk, *Obowiązek bezwziostkowego udostępniania...*, op. cit, s. 31.

²⁹ E. Czarny-Drożdziejko, *Karna ochrona prawa do informacji publicznej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2005 nr 2, s. 150.

informacji nie przesądza jeszcze, czego ona dotyczy i od kogo ma pochodzić³⁰. *Konstytucja* nie wprowadza obowiązku udostępniania informacji przez podmiot, który ją wytworzył lub podmiot będący w jej posiadaniu, pozostawiając to rozstrzygnięciu ustawodawcy.

Prawo do informacji publicznej jest prawem konstytucyjnym obok np. prawa do życia, tak podstawowego dla jednostki. *Konstytucja* nie hierarchizuje praw w niej wyszczególnionych. Są one tak samo ważne dla każdego człowieka. Prawo do informacji jest jednym z praw potrzebnych do funkcjonowania człowieka w wolnym społeczeństwie. Stanowi ono, podobnie jak wolność wypowiedzi, fundament demokratycznego państwa prawa³¹.

Normy ustawowe

Dnia 6 września 2001 roku, po wielu miesiącach pracy, udało się uchwalić pierwszą w historii demokratycznego państwa polskiego *ustawę o dostępie do informacji publicznej*³². Wydarzenie to jest istotne z wielu względów, ale przede wszystkim rozwija konstytucyjny przepis z art. 61, zgodnie z którym obywatel ma prawo do uzyskania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne³³.

Ustawa została uchwalona z inicjatywy grupy posłów. W pracach Sejmu nad projektem istotną rolę odegrali jednak przedstawiciele odpowiednich instytucji rządowych, wpływając na treść sformułowań zawartych w *ustawie*. W uzasadnieniu projektu *ustawy* stwierdzono, że: „prawo do informacji publicznej ma na celu skonkretyzowanie prawa obywatela do informacji publicznej zapisanego w art. 61 *Konstytucji* przez wskazanie, jakie uprawnienia składają się na to prawo. *Ustawa* przyjmuje, że prawo to będzie realizowane przez dostęp do informacji, który mają zapewnić jednostki zobowiązane. *Ustawa* ma być ustawą ustrojową, gdyż – rozwijając i precyzując konstytucyjną zasadę, że informacja publiczna jest jawna (a więc i dostępna poza sytuacjami ograniczenia jawności w drodze ustaw lub w związku z ochroną prywatności) – wyznacza zakres jawności informacji publicznej oraz prawo dostępu do tej informacji w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej”³⁴.

³⁰ Zob. T. Górzyńska, *Prawo do informacji i zasada jawności administracyjnej. Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków 1999, s. 91.

³¹ E. Czarny-Drożdziejko, *Karna ochrona prawa do informacji publicznej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2005, nr 2, s. 175.

³² *Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej* (Dz.U. z 2020 r., poz. 2176 ze zm.).

³³ T. Aleksandrowicz, *Komentarz do ustawy...*, op. cit., s. 9.

³⁴ H. Izdebski, *Ustawa z dnia 6 września 2011 roku o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001, s. 23.

Według analizowanej *ustawy*, informacją publiczną jest każda informacja o sprawach publicznych. W najbardziej podstawowym znaczeniu „sprawę publiczną” należy identyfikować z działaniem, którego celem jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb obywateli. Podkreśla się przy tym istnienie szerokiego rozumienia pojęcia sprawy z zakresu administracji publicznej, obejmując nim wszelkie działania o charakterze użyteczności publicznej³⁵.

Prawo dostępu do informacji publicznej przysługuje każdemu, przy czym od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego. Prawo to może więc być wykorzystywane przez wszystkie znane współcześnie podmioty prawa. Realizacja tego prawa może dochodzić do skutku niezależnie od tego, czy informacja ma dla podmiotu jakiegokolwiek znaczenie³⁶.

Prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienia do uzyskania informacji publicznej, w tym uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego. Prawo to obejmuje również wgląd do dokumentów urzędowych, dostęp do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów oraz niezwłoczne uzyskanie informacji publicznej zawierającej aktualną wiedzę o sprawach publicznych. Przyjęty w *ustawie* zapis o „aktualnej wiedzy o sprawach publicznych” ma charakter niedookreślony. *Ustawa* nie wyjaśnia, co rozumie się przez to pojęcie i jak dalece można postrzegać określone sprawy publiczne jako aktualne. W zasadzie za aktualne można uznać nie tylko wszystkie te, które związane są z bieżącą działalnością określonego podmiotu publicznego, ale również te, które występując w przeszłości, wciąż wywołują określone skutki publicznoprawne (co najmniej do dnia wystąpienia z żądaniem udzielenia informacji)³⁷.

Do udostępniania informacji publicznej obowiązane są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne, w szczególności organy władzy publicznej, organy samorządów gospodarczych i zawodowych, podmioty reprezentujące zgodnie z odrębnymi przepisami Skarb Państwa, podmioty reprezentujące państwowe osoby prawne albo osoby prawne samorządu terytorialnego oraz podmioty reprezentujące inne państwowe jednostki organizacyjne albo jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, a także podmioty reprezentujące inne osoby lub jednostki organizacyjne, które wykonują zadania publiczne lub dysponują majątkiem publicznym, oraz osoby prawne, w których Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub samorządu gospodarczego albo zawodo-

³⁵ M. Wygoda, K. Wygoda, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Wrocław 2002, s. 17-27.

³⁶ *Ibidem*, s. 29.

³⁷ *Ibidem*, s. 45.

wego mają pozycję dominującą w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów. Powyższy obowiązek ciąży także na organizacjach związkowych i pracodawców oraz partiach politycznych. Określenie przez ustawodawcę kategorii podmiotów zobowiązanych do udostępnienia informacji publicznej należy traktować wyłącznie instrukcyjnie. Oznacza to, że katalog ten ma charakter przykładowy i w żadnym stopniu nie może być traktowany jako enumeratywny. Wniosek taki jest następstwem zastosowania w sprecyzowaniu kręgu podmiotów sformułowania „w szczególności”, które ze swej istoty przeczy tezie o wyczerpaniu zakresu podmiotowego³⁸.

W ten sposób obowiązkiem informacyjnym będą objęte również podmioty, które mogłyby wymknąć się dualistycznemu podziałowi na administrację rządową i samorządową: agencje, fundusze, urzędy centralne, np. wprost zostały wymienione organy samorządu gospodarczego i zawodowego ze względu na sprawowane zadania władzy publicznej³⁹.

Trzeba pamiętać, że obowiązek udostępnienia informacji ciąży nie tylko na władzach publicznych i podmiotach wykonujących zadania publiczne, ale i na przedsiębiorcach oraz podmiotach niezaliczonych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku (stowarzyszenia i fundacje), o czym przesądza art. 4 ust. 1 *Prawa prasowego*⁴⁰, o ile na podstawie odrębnych przepisów informacja nie jest objęta tajemnicą lub nie narusza prawa do prywatności⁴¹.

Przez prywatnoprawne ograniczenia dostępu do informacji należy rozumieć te instytucje i zasady prawne, które utrudniają pozyskanie lub (część) wykorzystanie pozyskanych informacji, a wynikają z norm zaliczanych tradycyjnie do *ius privatum*. Chodzi w szczególności o prawo cywilne i handlowe, prawo własności przemysłowej i intelektualnej, a także niektóre normy prawa pracy. Ograniczenia te mają różne przesłanki, często – paradoksalnie – te same, które uzasadniają wolność informacji i szeroki do niej dostęp⁴².

Prawo do informacji publicznej podlega także ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych⁴³ oraz

³⁸ Ibidem, s. 47.

³⁹ I. Lipowicz, *Konstytucyjne prawo do informacji a wolność informacji*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997, s. 12.

⁴⁰ *Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 roku – Prawo prasowe* (Dz.U. z 2018 r., poz. 1914).

⁴¹ R. Taradejna, *Ograniczenia dostępu do informacji wynikające z ustaw szczególnych*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001, s. 61.

⁴² A. Szewc, *Prywatnoprawne ograniczenia dostępu do informacji*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997, s. 18.

⁴³ *Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych* (Dz.U. z 2019 r., poz. 742).

o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych⁴⁴. Prawo do informacji pub-

⁴⁴ Zob. art. 7 ustawy z dnia 20 lipca 1950 roku o zawodzie felczera (Dz.U. z 2021 r., poz. 742); art. 6 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo do adwokaturze (Dz.U. z 2020 r., poz. 1651 z późn. zm.); art. 3 ust. 3, art. 3 ust. 4, art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 75 z późn. zm.); art. 15, art. 16 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r., poz. 1914); art. 18 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie (Dz.U. z 2020 r., poz. 1192 z późn. zm.); rozdz. 6 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r., poz. 685); art. 12 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 955 z późn. zm.); art. 40 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 roku o zawodzie lekarza i lekarza dentystry (Dz.U. z 2021 r., poz. 790 z późn. zm.); art. 23 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 roku o świadku koronnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 1197); art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o służbie medycyny pracy (Dz.U. z 2019 r., poz. 1175 z późn. zm.); art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. z 2019 r., poz. 2399 z późn. zm.); art. 49 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 105 z późn. zm.); art. 55 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o Narodowym Banku Polski (Dz.U. z 2020 r., poz. 2027 z późn. zm.); art. 294 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2021 r., poz. 1540 z późn. zm.); art. 104, art. 105, art. 105a) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz.U. z 2021 r., poz. 2439 z późn. zm.); art. 57 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 roku Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2021 r., poz. 324); art. 14 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 roku o rzecznikach patentowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 944 z późn. zm.); art. 14 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 roku o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. z 2019 r., poz. 1026); art. 16 ustawy z dnia 6 lipca 2001 roku o przetwarzaniu informacji kryminalnych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1607); art. 29 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o diagnostyce laboratoryjnej (Dz.U. z 2021 r., poz. 866 z późn. zm.); art. 51, art. 58 ust. 1, art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 11 września 2003 roku o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1131 z późn. zm.); art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 roku o zakładach leczniczych dla zwierząt (Dz.U. z 2019 r., poz. 24); art. 119 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.); art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 listopada 2004 roku o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz.U. z 2019 r., poz. 1326); tyt. IV dział 5 ustawy z dnia 4 marca 2005 roku o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. z 2018 r., poz. 2036 z późn. zm.); art. 19 ustawy z dnia 1 lipca 2005 roku o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. z 2020 r., poz. 2134); art. 19 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz.U. z 2020 r., poz. 1400 z późn. zm.); dział VI ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2021 r., poz. 328 z późn. zm.); art. 16 ustawy z dnia 7 kwietnia 2006 roku o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji (Dz.U. z 2006 r. Nr 79, poz. 550 z późn. zm.); art. 71 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2021 r., poz. 275); rozdz. 4 ustawy z dnia 6 listopada 2008 roku o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. z 2020 r., poz. 849 z późn. zm.); art. 32 ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o służbie cywilnej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1233 z późn. zm.); art. 9e, art. 9, art. 9g, art. 61a ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1844 z późn. zm.); art. 17 ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku o zawodzie pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 2021 r., poz. 479 z późn. zm.); art. 13 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2017 r., poz. 1824); art. 11 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1907 z późn. zm.); art. 35, art. 36, art. 372 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1130 z późn. zm.);

licznej podlega także ograniczeniu ze względu na prywatność osoby fizycznej⁴⁵ lub tajemnicę przedsiębiorcy. Ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnują z przysługującego im prawa. Uczynione przez prawodawcę zastrzeżenie nie niweczy jednak całkowicie możliwości zapoznania się z informacjami publicznymi⁴⁶.

Udostępnieniu podlega informacja publiczna, w szczególności o polityce wewnętrznej i zagranicznej, zamierzeniach działań władzy ustawodawczej oraz wykonawczej, podmiotach wykonujących zadania publiczne i zasadach ich funkcjonowania, danych publicznych i majątku publicznym. Ustawodawca starał się skonkretyzować pojęcie informacji publicznej, zastrzegając jednocześnie, że wszelkie uściślenia nie wyczerpują katalogu informacji publicznych. Decydujące w tym zakresie jest posłużenie się wyrażeniem „w szczególności”, które wskazuje wyłącznie na podstawowe, w mniemaniu ustawodawcy, źródła informacji, będące swego rodzaju wprowadzeniem mającym wskazać zainteresowanemu możliwości działania⁴⁷.

Udostępnianie informacji publicznych następuje w drodze ogłaszania informacji publicznych, w tym dokumentów urzędowych w Biuletynie Informacji Publicznej, wyłożenia lub wywieszenia oraz wstępu na posiedzenia organów kolegialnych. Udostępnianie to może przebiegać w wielu postaciach. Przyjąć należy, że dopuszczalne są wszystkie środki przekazu, a w gestii żądającego pozostaje decyzja, z jakiego będzie chciał skorzystać. Bardzo istotne jest przy tym, że dostęp do informacji publicznej jest dla obywatela bezpłatny, chyba że podmiot obowiązany do udostępniania ma ponieść dodatkowe koszty⁴⁸.

Biuletyn Informacji Publicznej jest jednym ze źródeł informacji publicznej dla wszystkich, którzy takiej informacji potrzebują⁴⁹. Tworzy się w celu powszechnego

art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 25 września 2015 roku o zawodzie fizjoterapeuty (Dz.U. z 2021 r., poz. 553 z późn. zm.); rozdz. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r., poz. 2180 z późn. zm.); art. 69 ust. 1 pkt 3, art. 78, art. 95, art. 200 ust. 6, art. 214 ust. 1 pkt 2, art. 214 ust. 4 ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2020 r., poz. 1415 z późn. zm.); art. 22 ust. 5 pkt 3, art. 32 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2017 roku o dystrybucji ubezpieczeń (Dz.U. z 2019 r., poz. 1881 z późn. zm.); art. 11 ustawy z dnia 31 lipca 2019 roku o powszechnym spisie rolnym w 2020 roku (Dz.U. z 2019 r., poz. 1728 z późn. zm.); art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 9 sierpnia 2019 roku o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz.U. z 2021 r., poz. 1143).

⁴⁵ Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1781).

⁴⁶ M. Wygoda, K. Wygoda, *Ustawa o dostępie...*, op. cit., s. 55.

⁴⁷ Ibidem, s. 143.

⁴⁸ Ibidem, s. 170.

⁴⁹ E. Gaweł, *Biuletyn Informacji Publicznej*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001, s. 85.

udostępniania informacji publicznej, w postaci ujednoliconego systemu stron w sieci teleinformatycznej. Podmioty udostępniające informacje publiczne w tym biuletynie są obowiązane do oznaczenia informacji danymi określającymi podmiot udostępniający informację, podania w informacji danych określających tożsamość osoby, która wytworzyła informację lub odpowiada za treść informacji, dołączenia do informacji danych określających tożsamość osoby, która wprowadziła informację do Biuletynu Informacji Publicznej, oznaczenia czasu wytworzenia informacji i czasu jej udostępnienia oraz zabezpieczenia możliwości identyfikacji czasu rzeczywistego udostępnienia informacji. Zamieszczenie informacji publicznych w Biuletynie powodować ma ułatwienie działania komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za udostępnianie informacji, zwalniając je z większości prac, które nieodzowne są przy rozpatrywaniu wniosków i zaspokajaniu indywidualnych prośb o udostępnienie konkretnych informacji, co wiąże się z dodatkowymi kosztami dla podmiotu publicznego⁵⁰.

Informacja publiczna, która nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej lub portalu danych, jest udostępniana na wniosek. Informacja, która może być niezwłocznie udostępniona, jest udostępniana w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku. Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w tym terminie, podmiot obowiązany do jej udostępnienia powiadamia w tym terminie o powodach opóźnienia oraz o terminie, w jakim udostępni informację, nie dłuższym jednak niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku. Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje w sposób i w formie zgodnych z wnioskiem, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje podmiot obowiązany do udostępnienia, nie umożliwiają udostępnienia informacji w sposób i w formie określonych we wniosku. Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w sposób lub w formie określonych we wniosku, podmiot obowiązany do udostępnienia powiadamia pisemnie wnioskodawcę o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona niezwłocznie. W takim przypadku, jeżeli w terminie 14 dni od powiadomienia wnioskodawca nie złoży wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu, postępowanie o udostępnienie informacji umarza się⁵¹.

Odmowa udostępnienia informacji publicznej oraz umorzenie postępowania o udostępnienie informacji przez organ władzy publicznej następują w drodze decyzji, do których stosuje się przepisy *kodeksu postępowania administracyjnego*⁵².

⁵⁰ Ibidem, s. 173.

⁵¹ Ibidem, s. 202-231.

⁵² *Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U. z 2021 r., poz. 735 z późn. zm.).

Posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów są jawne i dostępne. Organy te są obowiązane zapewnić lokalowe lub techniczne środki umożliwiające wykonywanie tego prawa, a w miarę potrzeby zapewnia się transmisję audiowizualną lub teleinformatyczną z posiedzeń organów. Ponadto, organy sporządzają i udostępniają protokoły lub stenogramy swoich obrad, chyba że sporządzą i udostępnią materiały audiowizualne lub teleinformatyczne rejestrujące w pełni te obrady. Dostęp ten nieodłącznie związany jest z jawnością i w zakresie omawianego przepisu przyjmuje postać umożliwienia każdej zainteresowanej osobie wstępu i przebywania na posiedzeniach organów kolegialnych pochodzących z wyborów powszechnych⁵³.

Do skarg rozpatrywanych w postępowaniach o udostępnienie informacji publicznej stosuje się przepisy *ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*⁵⁴, z tym że przekazanie akt i odpowiedzi na skargę następuje w terminie 15 dni od dnia otrzymania skargi. Sąd rozpatruje skargę w terminie 30 dni od dnia otrzymania akt wraz z odpowiedzią na skargę.

Niewypełnienie obowiązku udostępniania informacji publicznej podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Regulacja przyjęta przez ustawodawcę należy do pozakodeksowego prawa karnego. Postępowanie, do jakiego będzie dochodzić w związku z podejrzeniem popełnienia tego czynu, regulowane jest przez przepisy kodeksu postępowania karnego⁵⁵. Zachowanie sprawcy (strona przedmiotowa) polega na zaniechaniu działania, które powinno przybrać postać udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem osoby zainteresowanej lub umieszczenia odpowiednich danych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Sprawcą tego przestępstwa jest każdy, kto posiadając informacje, co do których wprowadzono obowiązek ich udostępnienia, świadomie nie podejmuje takiego działania lub celowo wprowadza w błąd zainteresowanego, twierdząc, że ich nie posiada, lub z rozmysłem wprowadza go w błąd co do zakresu posiadanych informacji. Sfera czynnego działania, którego skutkiem jest wprowadzenie w błąd zainteresowanej osoby, będzie prowadziła do powstania zbiegu przestępstw określanych już bezpośrednio w kodeksie karnym⁵⁶.

⁵³ M. Wygoda, K. Wygoda, *Ustawa o dostępie...*, op. cit, s. 246.

⁵⁴ *Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325 z późn. zm.).

⁵⁵ *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. z 2021 r., poz. 534 z późn. zm.).

⁵⁶ *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny* (Dz.U. z 2021 r., poz. 2345 z późn. zm.).

Podsumowanie

Poziom rozwoju człowieka i jego dorobku, warunki, w jakich znalazł się świat, zwłaszcza po II Wojnie Światowej, zwiększyły gwałtownie zapotrzebowanie na informację we wszystkich dziedzinach życia. Jawność stała się w konsekwencji uświadomionym warunkiem i środkiem postępu, porozumienia, kooperacji, koniecznego zaufania, utrzymania pokoju, łagodzenia napięć, demokratyzacji stosunków, wykorzystania ludzkich możliwości. Stała się środkiem kontroli instytucji publicznych, a jednocześnie ochrony obywatela – jego podstawowych praw i wolności oraz indywidualnego rozwoju. Skala poszukiwania wiedzy i znajomości rzeczy to także konsekwencja zmian w poziomie intelektualnym jednostki, naturalna i zwielokrotniona w stosunku do pierwotnej potrzeba człowieka umięjącego czytać, pisać, rozumieć i oceniać. To imperatyw wynikający z jego społecznego charakteru. To jednocześnie skutek dotychczasowego rozwoju społeczeństw i antypacja przyszłego. Jawność życia publicznego stała się więc narzędziem społecznego tworzenia rzeczywistości⁵⁷.

Konsekwencją przyjęcia jawności administracyjnej jako jednej z zasad działania administracji jest pasywny obowiązek administracji odpowiadania, ujawniania informacji administrowanym, zgodnie z ich potrzebami i zainteresowaniami oraz aktywny obowiązek administracji informowania z własnej inicjatywy oraz obowiązek konsultowania⁵⁸.

Co do ograniczenia prawa do informacji, to może być ono przedstawiane w takim układzie relacji między obywatelami a państwem, w którym uwypukla się znaczenie i rolę państwa i w takim, w którym ochrona pozycji prawnej (a też i faktycznej) obywatela nadaje sens ideowy i konstrukcyjny funkcji władczej państwa. Niemniej nawet w układach i ustrojach mocno niesprzyjających obywatelowi napotykały nierazkiedy deklaratywne ekspozycje elementów właściwych demokratycznemu państwu prawa⁵⁹.

W Polsce jawność i otwartość działania władz publicznych należą do fundamentalnych wartości. Ale prawo do informacji nie mogą być totalne, niczym nie skrzepowane. Ograniczenie prawa obywatela do informacji może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa⁶⁰.

⁵⁷ Por. T. Górzyńska, *Prawo do informacji...*, op. cit., s. 29.

⁵⁸ Ibidem, s. 32.

⁵⁹ J. Boć, *Administracyjnoprawne ograniczenia dostępu do informacji*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997, s. 26.

⁶⁰ E. Olejniczak-Szałowska, *Jawność działania organów samorządu terytorialnego (uwagi de lege ferenda)*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997, s. 94.

* * *

Right to information in Poland

(summary)

This article is an attempt to introduce the right to information in Poland, as well as to indicate the grounds for this protection in the light of international regulations binding the Polish state, as well as the provisions of the Constitution and the Act on access to public information.

The central point in scientific considerations is to guarantee the transparency of the activities of public authorities and persons performing public functions, which has become a conscious condition and means of progress, understanding, cooperation, the necessary trust, maintaining peace, alleviating tensions, democratization of relations, and the use of human possibilities. It has become a means of controlling public institutions and, at the same time, protecting the citizen - their fundamental rights and freedoms and individual development.

The quoted sources of legislation and judicature as well as examples of doctrine prove that in Poland the right of citizens to information is adequately protected.

Wykaz literatury

- Aleksandrowicz T., *Komentarz do ustawy o dostępie do informacji publicznej*, Warszawa 2002.
- Banaszak B., *Konstytucja RP a prawo międzynarodowe*, [w:] *Konstytucja i władza we współczesnym świecie. Doktryna – prawo – praktyka*, Warszawa 2002.
- Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2017.
- Bernaczyk M., *Obowiązek bezwziostkowy udostępniania informacji publicznej*, Warszawa 2008.
- Boć J., *Administracyjnoprawne ograniczenia dostępu do informacji*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997.
- Czarny-Drożdziejko E., *Karna ochrona prawa do informacji publicznej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2005, nr 2.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2004.
- Gawęł E., *Biuletyn Informacji Publicznej*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001.
- Górzyńska T., *Prawo do informacji i zasada jawności administracyjnej*. *Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków 1999.
- Izdebski H., *Ustawa z dnia 6 września 2011 roku o dostępie do informacji publicznej*. *Komentarz*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001.
- Kulesza E., *Prawo obywateli do informacji o działalności podmiotów publicznych*, [w:] *Wolności i prawa jednostki oraz ich ochrona w praktyce*, red. L. Wiśniewski, Warszawa 2006.
- Lipowicz I., *Konstytucyjne prawo do informacji a wolność informacji*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997.
- Łętowska E., *Po co ludziom konstytucja?*, Warszawa 1994.

- Michalska A., *Interpretacja Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Społeczny” 1986 nr 2.
- Michalska A., *Podstawowe prawa człowieka w prawie wewnętrznym a Pakty Człowieka*, Warszawa 1976.
- Obłuski A., *Wdrożenie rozwiązań dotyczących dostępu do informacji publicznej. Aspekty praktyczne*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001.
- Olejniczak-Szałowska E., *Jawność działania organów samorządu terytorialnego (uwagi de lege ferenda)*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997.
- Redelbach A., *Prawa naturalne, prawa człowieka, wymiar sprawiedliwości. Polacy wobec Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, Toruń 2000, s. 258.
- Skubiszewski K., *Akt Końcowy KBWE w świetle prawa międzynarodowego*, „Państwo i Prawo” 1976 nr 12.
- Stefanowicz J., *Idee leżące u podstaw prawa dostępu do informacji publicznej*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001.
- Symonides J., *Międzynarodowa ochrona praw człowieka*, Warszawa 1977.
- Szewc A., *Prywatnoprawne ograniczenia dostępu do informacji*, [w:] *Wolność informacji i jej granice*, red. G. Szpor, Katowice 1997.
- Świątkiewicz J., *Europejski Kodeks Dobrej Administracji. Komentarz o zastosowaniu kodeksu w warunkach polskich procedur administracyjnych*, Warszawa 2002.
- Taradejna R., *Ograniczenia dostępu do informacji wynikające z ustaw szczególnych*, [w:] *Dostęp do informacji publicznej. Wdrażanie ustawy*, red. H. Izdebski, Warszawa 2001.
- Trzeciński J., *Zakres podmiotowy i podstawa skargi kasacyjnej*, [w:] *Skarga konstytucyjna*, red. J. Trzeciński, Warszawa 2000.
- Wygoda M., Wygoda K., *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Wrocław 2002.